

УДК 371.3::[821.163.41-13:398
030:004.738.5]:821.163.41.09
https://doi.org/10.18485/kij.2017.64.3_4.14

АНЂЕЛКА М. МИЛАДИНОВИЋ*
Математичка гимназија
Београд

Оригинални научни рад
Примљен: 01. 11. 2017.
Прихваћен: 13. 12. 2017.

ВИКИДАХИЈЕ**
(Обрада народне епске песме *Почетак буне против дахија*
на Википедији)

У раду ће бити описано како су ученици осмог разреда основне школе при Математичкој гимназији обрадили народну епску песму *Почетак буне против дахија* уз помоћ веб 2.0 алата, односно, како су креирали странице на Википедији и Викикњигама посвећене чувеној народној епској песми. Кроз рад је показано како се савремене информационе технологије, а посебно Википедија, од *злог господара* могу претворити у *доброг слугу*.

Кључне речи: народна књижевност, народна епска песма, Вук Караџић, Филип Вишњић, Први српски устанак, веб 2.0 алати, савремене информационе технологије, Википедија, Викикњиге.

Нема наставника који у неком тренутку своје наставне праксе, најчешће својом вољом, није постао *жртва* Википедије. У жељи да код својих ученика подстакнемо знатижељу, истраживачки дух и потребу да сазнају више, а да, истовремено, своју праксу учинимо савременом и интердисциплинарном, сви смо ученицима давали истраживачке задатке у вези са одређеном наставном јединицом, најчешће из књижевности. Понесени племенитим просветитељским идејама, искрено смо се надали и веровали да наши ученици заиста истражују – од-

* andjelka.miladinovic@mg.edu.rs

** Овај рад је први пут представљен колегама и колегиницама у фебруару 2016. године на међународној конференцији *Нове технологије у образовању*. Исте године у новембру рад је освојио другу награду на конкурс *Дигитални час*. Конкурс организује Министарство за трговину, туризам и телекомуникације за наставнике основних школа који умешно користе савремене информационе технологије у настави. У фебруару 2017. године *Викидахије* су отвориле међународну конференцију *Нове технологије у образовању*, као један од најуспешнијих радова представљених годину дана раније.

Линк ка страници Википедије: <http://skr.rs/bVe>.

Линк ка страници Викикњига: <http://skr.rs/YuU>.

лазе у школску или општинску библиотеку, листају антологије, енциклопедије, лексиконе, речнике; дебатују међусобно о интересантним подацима до којих су дошли, размењују идеје, слажу се или размимоилазе у мишљењу и закључцима; питају укућане, стичу увид у то како се и колико некада учило; бележе идеје, мисли, емоције које прочитано у њима побуђује или недоумице о којима ћемо касније, заједно, разговарати на часу. У стварности, решавање истраживачких задатака је врло једноставан процес – одете на Википедију и тамо све лепо пише. Сазнајни процес се тако завршио, а да честито није ни почео. Неко ко помно прати Википедију, а такви се броје шестоцифреним бројкама, с правом ће се запитати: *А шта није у реду са Википедијом?* Питање је сасвим на месту. На Википедији, истини за вољу, постоје сјајно урађене странице, садржајне, богате, интересантне. Међутим, у досадашњој наставној пракси углавном сам се сусретао са не тако добро обрађеним страницама Википедије. Ти сусрети су се, нажалост, углавном дешавали на часу. Деца верују да све што пише на Википедији представља недвосмислену истину. Отуда нема потребе напрезати се за додатни клик или два који би нас одвели на неку другу страницу где бисмо, евентуално, упоредили прочитано на виртуелној енциклопедији са неким другим или трећим извором. На часу се дебата развије у сасвим погрешном правцу, па је наставник суочен са огромним губитком времена које је потрошио на *исправљање кривих Дрина*. То су они тренуци када пожелите да *искочите из сопствене коже и прокунете дан* када су вам истраживачки задаци уопште пали на памет. То су, такође, они тренуци када су пред вама два пута: или ћете сасвим одустати од истраживачких задатака и тиме, свесно, обогалити своју наставничку праксу или ћете *злог господара* претворити у *доброг слугу*.

Игром срећног случаја, у време када се моје наставничко рвање са Википедијом опасно приближило овој *или-или* раскрсници, моја колегиница, наставница информатике, упутила ми је интересантну молбу – наши осмаци би требало да науче да креирају страницу на Википедији. Да не би лутали и правили странице које не одговарају енциклопедијском стандарду, могу ли да им осмислим неки садржај који би кореспондирао са наставом српског језика? Другим речима, можемо ли да спојимо лепо и корисно? У својој дотадашњој наставној пракси већ сам користила савремене информационе технологије у настави и резултати су увек били добри. Прављење странице на Википедији било би хватање у коштац са Сцилом и Харибдом сваког наставника. Ако је већ тако, и програм из српског језика има адекватно оружје – народну епску песму *Почетак буне против дахија*. Песма је савршен избор јер је тешка за разумевање тзв. дигиталним урођеницима. С друге стране, врло је важна не само за целокупну народну епику и Вуков сакупљачки рад већ и за читав корпус наставних јединица које у својој позадини имају Први српски устанак, а таквих је у читанци за 8. разред приличан број. Посветити страницу на Википедији *Почетку буне против дахија* било би вишеструко корисно – не само да би осмаци успешно савладали изванредну народну епску песму већ би, а то се мени учинило драгоценим видом спознаје, научили шта значи бити одговоран у виртуелном свету информација;

како долазимо до информација; на који начин проверавамо њихову тачност; шта значи цитирати, а шта парафразирати коришћени извор; поштовање ауторских права и стицање свести да су нечија реч или мисао исто што и нечији ранац, перница или телефон – својина коју не можемо присвојити или отуђити. Када сам у својој глави поређала све методичке и педагошке драгоцености рада на Википедији, остала је само још једна важна ствар, требало је проверити да ли на српској Википедији већ постоји страница посвећена народној епској песми *Почетак буне против дахија*. Мој наставнички ентузијазам почео је полако да сплашњава. *Почетак буне против дахија*, (Вишњићева верзија песме, разуме се) толико је позната, важна и вредна да је немогуће да о тој песми на српској виртуелној енциклопедији већ није писано. Изненађење је, међутим, било немерено када сам, уз помоћ пар кликова, утврдила да не постоји страница посвећена овој народној епској песми. За мојих 26 *википедиста* и мене то је био сигуран задатак да Википедија само нас чека.

Када год примењујем савремене информационе технологије у настави, настојим да у том задатку учествује цело одељење. Отуда су подела у групе као и рад у пару, уз неизбежни фронтални и индивидуални рад, очекивани облици рада. С друге стране, демонстративна и мултимедијална метода значајно су освежиле уобичајене методе сваког наставника српског језика. Наставне јединице обрађене уз помоћ савремених информационих технологија увек су врло подесне за корелацију. У том случају подразумевана је корелација са информатиком, али је прављење страница на Википедији, са свим обавезујућим елементима које та страница мора имати, укључило и географију, историју, ликовну културу, музичку културу, али, како ће се током припреме за рад испоставити, и стране језике: руски, енглески, шпански и немачки језик.

Но, пре почетка рада, без обзира на то да ли се у наставној пракси примењују савремене информационе технологије или не, врло је важно прецизно формулисати циљеве рада.

Образовни циљеви били би: мотивисање ученика да истраживачки и доживљајно прочитају народну епску песму *Почетак буне против дахија*; подстицање ученика да уочавају уметничке одлике народне епске песме *Почетак буне против дахија* и да их свестрано тумаче уз активну примену свог читалачког искуства и знања; усмеравање ученика на локализацију радње у песми и повезивање са ширим културно-историјским контекстом; проучавање историјског слоја песме, мотива и стилскоизражајних средстава (анахронизам, метонимија, иронија, епски каталог); упознавање естетских домета Вишњићеве варијанте народне епске песме *Почетак буне против дахија* са посебним освртом на уводни део песме (небеске прилике); поређење епске песме са раније обрађеним књижевним текстовима са сличном тематиком (*Мемоари* Проте Матеје Ненадовића); оспособљавање ученика за коришћење Википедије и Викикњига и креирање странице посвећене народној епској песми *Почетак буне против дахија*; развијање дигиталне писмености код ученика.

Као **васпитне циљеве** издвојила сам: развијање љубави према народној епској поезији; осуђивање репресивне власти која подјармљује народ и влада претњом и силом; указивање на узроке побуне и устанка који се подиже због нехумане владавине; истицање изузетности борбе за правду, људско достојанство и слободу; вредновање ликова бораца чији се подвизи славе и чувају у трајном сећању; неговање слободарског духа народа и очување моралних вредности; наглашавање важности коју у животу појединца и народа има приврженост колективу и отаџбини; указивање на одговорно понашање у виртуелном свету и свету информација (Википедија и Викикњиге).

Функционални циљеви: богаћење читалачког искуства ученика и интерпретацијских вештина важних за проучавање дела народне епске књижевности; оспособљавање ученика да историјску тематику и личности тумаче као стваралачку грађу и инспирацију за настанак епских песама; неговање и усавршавање умећа ученика да тумаче епске формуле, мотиве и стваралачке поступке; подстицање привржености ученика усменој традицији и епској поезији; указивање ученицима на изузетност епских творевина (историјска, друштвена, етичка и естетска улога и значај); развијање културе писменог и дигиталног изражавања кроз позив на групни рад и рад у пару (израда текста за Википедију и Викикњиге); развијање културе усменог изражавања подстицањем слободног коментарирања прочитаног дела на часу; охрабривање ученика да у дигиталном окружењу откривају и примењују научено у школи.

Естетски циљеви: уживање у лепоти народног језика и народне епске поезије; подстицање ученика да своју креативност и естетске склоности покажу у групном раду и раду у пару при креирању странице на Википедији и Викикњигама; указивање на изузетност сликарских уметничких дела која тематизују Први српски устанак и његове учеснике.

Један од важних предуслова да оваква врста рада успе, односно, да као наставник остварим предочене циљеве, а да истовремено подстичем и афирмишем ученички рад, креативност и тимски дух, јесте пажљиво планирање и одмеравање ученичких, али и наставничких активности.

Активност наставника: организовање посете представника Викимедија Србије¹; формулисање истраживачких задатака за читање и тумачење народне епске песме *Почетак буне против дахија*; информисање о подели ученика у радне групе и парове сходно њиховим интересовањима и умењима; истраживање најпогоднијих веб 2.0 алата за обраду народне епске песме на Википедији²; организовање рада са ученицима у информатичком кабинету школе; праћење ученичког рада у току израде задатака преко затворене Фејсбук групе одељења;

¹ Викимедија Србије (rs.wikimedia.org) је локални огранак велике, светске Википедије. Окренута је, између осталих, и школама, односно образовању младих. Без драгоцене помоћи наших сарадника из Викимедија Србије један овако сложен школски задатак било би врло тешко, ако не и немогуће, извести у наставној пракси.

² Коришћени веб 2.0 алати: Facebook, блог Wordpress, Google Maps, Wikipedia, Wikibooks, Movie Maker, Paint, Google Search.

консултовање у вези са евентуалним недоумицама које ученици имају у раду; саветовање са представницима Викимедија Србије ради добијања корисних смерница и упутстава; систематизовање активности и знања до којих су ученици дошли током истраживачког и креативног рада.

Активност ученика: истраживачко читање народне епске песме *Почетак буне против дахија*; припремање за активно учествовање на часу обраде народне епске песме; сарадња са представницима Викимедија Србије; подела у групе и парове у складу са личним интересовањима и умењима; рад у групи и пару на изабраном задатку; обавештавање наставника о процесу израде странице на Википедији; изношење запажања и закључака до којих су дошли током групног и истраживачког рада.

Након пажљиво формулисаних циљева рада, одабира адекватних метода и планирања активности и ученика и наставника, требало је упознати одељење са идејом да једну наставну јединицу савладамо користећи Википедију. Тај тренутак је за наставника увек драгоцен, јер су ученици често расположени да и сами изнесу идеје и предлоге који читав рад неизоставно унапреде и обогате. Дакле, ученицима сам саопштила да ће на једном од наредних часова обрађивати народну епску песму *Почетак буне против дахија*. Песма је обимна и младом, савременом читаоцу прилично неразумљива. Одгонетању се посебно опиру уводни стихови. То је, међутим, једна од најзначајнијих и најлепших епских песама новијих времена коју је певао слепи гуслар Филип Вишњић. Отуда је циљ савладати песму на што бољи начин који подразумева, пре свега, креативност и истраживање. Народној епској песми *Почетак буне против дахија* посветићемо два часа (током којих ћемо анализирати песму), а након тога, уз помоћ наставника информатике и сарадника из Викимедија Србије, своја знања и умења пренећемо на Википедију. Иницијална идеја о темама којим ће се свака група ученика бавити мора потећи од наставника, али наставник би требало да има слуха и за оно што ученици предлажу или желе да ураде. Наша подела на групе изгледала је овако:

1. група: Писање текста за страницу Википедије уз помоћ препоручене литературе;
2. група: Анимирање уводног дела песме (небеске прилике);
3. група: Уцртавање у мапу Србије свих географских одредница које се помињу у песми, а постоје и данас;
4. група: Проналажење спољашњих и унутрашњих веза које свака страница Википедије мора да има;
5. група: Креирање плана текста целе песме за страницу на Викикњигама³;

³ Почетна идеја за креирање странице на Википедији била је да један важан школски садржај савладамо на што бољи начин, а да то што смо направили могу користити и други ученици и њихови наставници. Међутим, наши сарадници из Викимедије Србије јасно су нам објаснили шта једна страница Википедије може и мора да садржи – енциклопедијски садржај који је намењен најширем кругу читалаца. Сви школски садржаји, будући да немају енциклопедијски карактер (попут истраживачких задатака за обраду целе песме *Почетак буне против дахија*) могли су бити део странице

6. група: Издавање стилских фигура за страницу на Викикњигама и слика које ће пратити текст на Википедији;

Сходно својим умењима, ученици су предложили још две групе:

7. група: Израде портрета Илије Бирчанина (рад у пару)
8. група: *Преводиоци* (текст са српске Википедије преводе на енглески, немачки, француски, руски и шпански језик).

Цео задатак назвали смо *Викидахије*. Као важан подстицај за што боље разумевање народне епске песме *Почетак буне против дахија*, искористила сам Јутјуб, како би ученици погледали епизоду игране серије *Вук Караџић* која се односи на Сечу кнезова.

На почетку првог часа обраде најпре проверавам да ли су ученици прочитали народну епску песму *Почетак буне против дахија*. Подстичем ученике да изнесу своје утиске о прочитаном, као и да назначе она места у песми која су им била најтежа за разумевање. Подсећајући ученике на текст Вука Стефановића Караџића *О народним певачима*, наглашавам да је пред њима једна од најдужих и најлепших песама новијих времена. По садржини, значењу и порукама, она представља увод у устаничку епику. Вук је песму записао од слепог гуслара Филипа Вишњића. Позивам ученике да просуде где је у песми *Почетак буне против дахија* Вишњић изванредан уметник, а где детаљан хроничар. Ученици истичу набрајање српских кнезова (епски каталог) као место где се уочава да је Вишњић настојао да верно и прецизно наброји све оне који су војевали за слободу, док уводни део песме, као и епизода са Бирчанин Илијом, плени драматичношћу и динамиком. Имајући у виду савет једног старог методичара (ништа не може заменити наставников глас), позивам ученике да још једном послушају читање одломка песме *Почетак буне против дахија*. Будући да је уводни део песме најзагонетнији, али и тематско-мотивски најважнији, њему се посвећује значајно време. Посебно скрећем пажњу двојици ученика који се баве анимацијом уводног дела песме да учествују у анализи која следи. Усмеравам ученичку пажњу на социјалне (потлачени народ не може да трпи безакоње и плаћа високе намете) и моралне (крв невиних жртава тражи да буде освећена) разлоге за подизање устанка, а затим подстичем ученике да размисле због чега српски кнезови нису за подизање устанка. Ученици увиђају да је посредни одбрана сопственог интереса, моћи и друштвеног утицаја који су претпостављени општем добру и слободи потлачених. Истичем драгоцену специфичност Вишњићеве песме – народ, колектив као главни јунак.

Небеске прилике или космичке визије највише интригирају ученичку пажњу, посебно оних ученика који би требало да их учине јаснијим кроз анимацију. У питању су делимично помрачење Месеца, комете, удар грома усред зиме и потпуно помрачење Сунца. Описано се догодило у периоду између 1800. и 1806. године,

---

на Викикњигама. Тако смо сазнали и за Викикњиге и непланирано смо добили две странице – једна за све читаоце, а друга само за оне који се баве наставом.

што користим да ученике упознам са појмом анахронизма и његовом уметничком функцијом у Вишњићевом тексту – истицање атмосфере драматичности и напетости; наглашавање пресудног историјског тренутка. Епизоде са дахијама на Стамбол-капији и Кули Небојши добра су прилика да подсетим групу која ће се бавити проналажењем спољашњих и унутрашњих веза за страницу Википедије да и ове одреднице, важне у географији и историји Београда, потраже у виртуелном простору и линковима обогате страницу Википедије. Ученичку пажњу посебно интригира појам *хидромантије* (предвиђање будућности из воде), који је важно разјаснити како би се разумела сцена на Кули Небојши. Порука књига инцијела (мудроносних муслиманских књига) још једно је место погодно за успостављање унутрашњих веза – ученици уочавају појмове попут Косовског боја, султана Мурата, старца Фоче и Фочић Мехмед-аге као појмове о којима су већ читали на Википедији. Ученичкој пажњи није промакао ни стих *кад устане кука и мотика*. Стих је постао део свакодневног говора, а користим га да објасним појам *метонимије*. Већање дахија прилика је да ученици уоче контраст *старост – младост; мудрост – осиност* у односу између остарелог Фочића и његовог бахаатог сина Фочић Мехмед-аге. Млад и плаховит, Фочић Мехмед-ага намерава да задржи власт уз помоћ новца, силе и злочина. Најава сече српских кнезова прилика је да се ученици подсети одломка из *Мемоара* Проте Матеје Ненадовића који тематизује исти догађај. Група која се бави креирањем спољашњих и унутрашњих веза бележи и Протине *Мемоаре* као потенцијални линк ка страници Википедије посвећене Вишњићевој песми. Истовремено, група која се бави уцртавањем географских одредница у мапу Србије запажа да уз имена српских кнезова стоје и називи места и области којима су они управљали. Завршни део часа посвећен је упознавању ученика са појмом *епски каталог*. Најављујем да ће нам на следећем часу пажњу закупити кнез Илија Бирчанин. Уједно, подсећам ученике на истраживачке задатке који апострофирају Бирчаниново понашање према Турцима када уђу у његову нахију. Шта је необично у начину његовог одевања и понашања? Један од задатака био је и да ученици размисле зашто је народни певач одлучио да о Бирчаниновој неустрашивости сазнајемо баш од Фочић-Мехмед аге. Посебно је занимљиво поређење Бирчаниновог лика у песми *Почетак буне против дахија* и у *Мемоарима* Проте Матеје Ненадовића. Пред ученицима је задатак да истакну разлике и размисле о разлозима неслагања народног певача и Проте Матеје у опису овог српског кнеза.

На самом почетку другог часа обраде ученици се кратко осврћу на анализу песме *Почетак буне против дахија* започету на претходном часу. Група ученика задужена за прављење плана текста песме и издвајање стилских фигура за страницу Википедије, тј. Викикњига, подсећа остатак одељења на најзначајније етапе у радњи, односно на стилске фигуре и њихову функцију у Вишњићевој варијанти песме. Потом подсећам ученике да ће њихову пажњу надаље закупити кнез Илија Бирчанин. Анализом лика Илије Бирчанина посебно се бави пар ученица које сликају његов портрет за страницу Википедије. У Вишњићевој интерпретацији, Бирчанин привлачи пажњу раскошним оделом и јуначким епи-

тетима (оружје, одело, коњи). Неустрашив је и пркосан, а при сусрету са младим Фочићем служи се иронијом. Ученици нарочито истичу Вишњићеву уметничку домишљатост – да о Бирчаниновој непоколебљивости и неустрашивости сведочи нико други до млади, надмени Фочић. Међутим, ученици уочавају и контраст који постоји између Вишњићевог виђења Бирчаниновог лика и виђења Проте Матеје. Тај контраст објашњавају могућом пристрасношћу Проте Матеје, који уз Бирчанина, ипак описује и свог оца Алексу.

У даљем току часа, ученици се баве анализом Карађорђевог лика, његовом улогом у подизању Првог српског устанка, сакупљањем устаника у Тополи, паљењем турских караула и теферича, као и коначном осветом зулумџарима. Група ученика која се бави проналажењем слика за илустровање странице на Википедији обавештава нас да су се, у овом делу песме, определили за Карађорђевог портрет непознатог аутора и слику Катарине Ивановић која тематизује ослобађање Београда, док су ученице које цртају Бирчанина одлучиле да га представе као неустрашивог кнеза, дајући тако предност Вишњићевом виђењу Бирчанина.

Карађорђевог лик доминира завршним стиховима Вишњићеве песме. Ученици уочавају Карађорђево снагу и веру у долазећу слободу и чврсту увереност да након свргавања хаџија у Србији више ништа неће и не може бити исто.

Завршни део часа посвећен је критичким освртима на Вишњићеву песму. Група ученика која припрема текст за страницу Википедије добила је задатак да ишчита препоручену литературу (књижевноисторијска дела и књижевну критику) и да, за крај часа, остале ученике упознају са најзанимљивијим оценама Вишњићевог ремек-дела. За ту прилику, ученици су издвојили оцену Војислава Ђурића да је у питању најбоља Вишњићева песма; Нада Милошевић-Ђорђевић тврди да Вишњићева песма има значај *историјског казивања савременика*, док Бошко Сувајцић подсећа да ова песма представља *темељ устаничке епике*.

Наредна два часа ученици ће провести у кабинету за информатику. Свака група се распоређује за свој рачунар са интернет конекцијом. У учионици су, као драгоцену помоћ, наставници информатике, као и представница Викимедија Србије. Рад започињемо тако што најављујем ученицима да ће свака група, односно пар, унети садржај свог рада на Википедију. Најпре се уноси текст странице, затим се распоређују унутрашње и спољашње везе. Потом се уносе слике и мапе. Затим ученици постављају анимирани филм. На крају се уносе преводи странице Википедије на стране језике. Исти поступак се понавља и за страницу Викикњига, с тим што је она додатно обогаћена школским садржајима – планом текста песме, стилским фигурама и истраживачким задацима. Свака група, односно пар ученика, следећи инструкције наставника и представника Викимедија Србије, уноси свој текст, слику, мапу или анимацију.

Након завршеног посла резимирамо и анализирамо резултате рада. Ученици истичу предности оваквог приступа обради епске песме – процес учења је креативнији и занимљивији, премда обимнији и дуготрајнији од традиционалног усвајања знања. Управо се на овим утисцима темеље и она важна питања

која стоје пред сваким наставником који се одважи на један овако леп, али и обиман посао – како мотивисати децу да раде и да ли је могуће, односно, да ли је вредно једној наставној јединици, ма колико она била значајна, посветити толико времена?

Када је у питању ученичка мотивација, решење је сваком наставнику добро познато – уколико ученик зна да ће за свој труд и рад бити награђен адекватном оценом, прихватиће се посла. Иницијални мотив за рад јесте оцена, али је досадашња пракса показала да ђаци врло брзо надрасту ову врсту мотивације и успоставе нове пориве за рад, као што су потреба за креативним изражавањем, дружење у оквиру групе или афирмација сопствених вештина и умећа⁴.

Категорија времена представља озбиљну препреку сваком наставнику који има у виду свој оперативни план. Међутим, чак и ова врста задатка, који заузима време које планом није предвиђено, пружа могућност за различита прилагођавања и преосмишљавања. Тако, на пример, правећи страницу Википедије, можете обновити и утврдити следеће наставне садржаје: правопис, резиме (сажетак), читање и разумевање прочитаног, цитирање и парафразирање или градиво из књижевности.

Потенцијални изазови могу бити уочени и у идеји рада у групи или у пару, или у првом сусрету ученика осмог разреда са књижевнокритичким текстом, његовим сажимањем, цитирањем или парафразирањем, или у огромној количини времена, енергије и стрпљења које наставник нужно улаже како би сви поменути изазови били ваљано савладани. Уколико поменуте изазове посматрамо као препреке или проблеме, сасвим сигурно се нећемо упуштати у процес прављења странице на Википедији. Утрошак времена би био огроман и ненадокнадив, а осећање колективног и личног задовољства и испуњења би, без сумње, изостао. Ако, међутим, прихватимо идеју да образујемо мале *дигиталне урођенике* и да, упркос том сазнању, желимо и можемо да им Вуково херојско време одредимо и оживимо, па било то и уз помоћ *злог господара* Википедије, интернета и рачунара, онда се све наше препреке и потенцијални проблеми претварају у подстицаје. С друге стране, ако наши ученици већ посежу за Википедијом као основним извором знања, проведимо их бар једном кроз виртуелни енциклопедијски теснац прављења једне такве странице. Ко зна, можда се при првом наредном читању запитају да ли је аутор те конкретне Википедијине странице прошао исти онај пут који су они прошли са својим наставником? Колико пута је аутор проверио тачност информација које несебично дели? Можда је баш то онај тренутак када њихова до тада некритичка ручица начини два-три клика ми-

⁴ Још док је израда странице Википедије била у току, анимирани филм двојице ученика привукао је пажњу сарадницима из Викимедија Србије. Будући да су ученици све анимације урадили сами, Викимедија Србије уврстила их је у свој зборник као ученике чији рад надахњује и подстиче друге. Уколико имамо у виду да су у питању дечаци који, у том тренутку, имају 14 година, овај вид афирмације је врло значајан за њихов даљи напредак и ангажман, и то не само на часовима српског језика. О *Викидахијама* писали су или извештавали: ТВ Н1, Танјуг, Радио Слободна Европа, Политика (<http://skr.rs/bVf>), Радио Телевизија Србије (<http://skr.rs/bV0>).

шем даље, прочита још нешто, упореди, промисли и све стави под један велики знак питања. Тог тренутка, савремене информационе технологије постају *добар слуга*. Наставнички посао је обављен. Успешно.

ЛИТЕРАТУРА

- Деретић 1996:** Ј. Деретић, *Историја српске књижевности*, Београд: Требник.
Ђурић 1969: В. Ђурић, *Говор поезије II*, Београд: Просвета.
Павловић 2013: М. Павловић, *Спреми се да говориш*, Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије.
Пешић, Милошевић-Ђорђевић 1996: Р. Пешић, Н. Милошевић-Ђорђевић, *Народна књижевност*, Београд: Требник.
Сувајцић 2005: Б. Сувајцић, *Лунаци и маске: тумачења српске усмене епике*, Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије.
РКТ 1992: *Речник књижевних термина*, Београд: Нолит.

Анђелка М. Миладиновић

WIKIDAHIJAS

Summary

This paper will describe how the eighth grade students of Mathematical Grammar School studied the folk epic poem *The Beginning of the Revolt against the Dahijas* (*Pocetak bune protiv dahija*) with the use of web 2.0 tools. It will also describe how the students created Wikipedia and Wikibooks pages dedicated to the poem. The paper shows how the modern technologies can be successfully used for studying language and literature.

Key words: folk literature, folk epic poem, Vuk Karadzic, Filip Visnjic, First Serbian Uprising, web 2.0 tools, modern technologies, Wikipedia, Wikibooks.